ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, ve věci ochrany před nezákonným zásahem správního orgánu Policie České republiky, Okresního ředitelství České Budějovice, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 2. 2011, č. j. 7 Ca 108/2009 – 215,

takto:

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. 2. 2011, č. j. 7 Ca 108/2009 – 215, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobce brojí včas podanou kasační stížností proti v záhlaví uvedenému usnesení Městského soudu v Praze, kterým bylo rozhodnuto, že se řízení o kasační stížnosti zastavuje pro nezaplacení soudního poplatku. Touto kasační stížností se žalobce domáhal přezkoumání usnesení Městského soudu v Praze č. j. 7 Ca 108/2009 - 146 ze dne 21. 5. 2009, kterým bylo zastaveno řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem a řízení o kasační stížnosti proti usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 13. 11. 2008, č. j. 10 Ca 129/2007 – 118.

Městský soud v Praze vycházel z následujícího skutkového stavu:

Žalobce podal kasační stížnost proti usnesení Městského soudu v Praze č. j. 7 Ca 108/2009 - 146 ze dne 21. 5. 2009. Usnesením téhož soudu ze dne 9. 6. 2010 byl vyzván k zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ve výši 3000 Kč ve lhůtě 3 dnů ode dne doručení usnesení. Soudní poplatek však žalobce nezaplatil. Výzvu k zaplacení soudního poplatku vydal soud poté, co byla rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 2. 2010, č. j. 3 Aps 10/2009 – 186 zamítnuta kasační stížnost žalobce proti usnesení Městského

soudu v Praze ze dne 8. 7. 2009, č. j. 7 Ca 108/2009 – 159. Tímto usnesením soud zamítl návrh žalobce na osvobození od soudních poplatků. Městský soud v Praze v rozhodnutí uvedl následující závěry: *„Žalobce v souvislosti s žádostí o osvobození od soudních poplatků předložil dne 21. 5. 2009 potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků. V potvrzení nebyly uvedeny žádné příjmy ani výdaje, žalobce pouze uvedl, že pobírá dávky státní sociální podpory. Uvedl zároveň, že jediný příjem je doložen listinou volně vloženou ve spisu a prohlásil, že dávky v hmotné nouzi poskytované v maximální výši jsou jedinými prostředky, s nimiž nakládá v nevýdělečném živobytí. Žalobce v potvrzení však neuvedl výši příjmů, není tedy možné podle soudu posoudit, jaká je konkrétní majetková situace žalobce v okamžiku podání kasační stížnosti. Žalobce ani blíže nespecifikoval dávky státní sociální podpory, nebylo tedy možné určit, jaká listina volně vložená ve spisu se k prokázání jeho tvrzení vztahuje. Z obsahu spisu se přítomnost takové listiny, která by vypovídala o dávkách žalobci poskytovaných v současné době, nepodává. V případě žalobce tedy nebylo možné dospět k závěru, že u něj jsou splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Skutečnosti odůvodňující osvobození od soudních poplatků žalobce neprokázal.“*

Po zamítnutí kasační stížnosti proti tomuto usnesení vyzval soud žalobce k zaplacení soudního poplatku. Na výzvu reagoval žalobce novou žádostí o osvobození od soudních poplatků. V souvislosti s touto žádostí doplnil prohlášení o majetkových poměrech předložené dne 21. 5. 2009, z něhož soud vycházel při předchozím posuzování žádosti žalobce o osvobození od soudních poplatků a zároveň odkázal na listiny založené do spisu vedeného u Městského soudu v Praze pod sp. zn. Spr 362/10. Ve spisu Spr 362/10 je založeno potvrzení o pobírání dávek pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení) ze dne 13. 4. 2010 a oznámení o zvýšení příspěvku na živobytí ze dne 1. 6. 2010 doručené žalobcem soudu dne 28. 6. 2010.

O nově podané žádosti o osvobození od soudních poplatků soud nerozhodoval, neboť o žádosti o osvobození od soudních poplatků bylo v předchozím řízení již rozhodnuto usnesením ze dne 8. 7. 2009, č. j. 7 Ca 108/2009 - 157. Novému rozhodnutí o žádosti tedy brání překážka věci rozhodnuté. Žalobcova první žádost o osvobození od soudních poplatků vycházela ze stejných nosných důvodů, jako nyní posuzovaná žádost. Nic na tom nemění fakt, že žádost prvně podaná byla soudem zamítnuta pro nedoložení důkazů k tvrzení žalobce. Již v první žádosti žalobce odkazoval na listinu volně vloženou do spisu a tvrdil, že dávky v hmotné nouzi poskytované v maximální výši jsou jedinými prostředky, s nimiž nakládá v „nevýdělečném živobytí“. O jaké dávky se mělo jednat pak žalobce výslovně uvedl v kasační stížnosti ze dne 29. 7. 2009. Jedná se přitom o obsahově shodné listiny s těmi, které jsou založeny ve spisu Spr 362/10, tedy o potvrzení o poskytování příspěvku na živobytí a doplatku na bydlení. Žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků tedy vychází ze stejných skutkových okolností jako žádost, o které bylo již rozhodnuto. Nová žádost neobsahovala podstatně změněné skutečnosti oproti žádosti první, žalobcem nebyly ani uvedeny skutečnosti, z nichž by vyplývalo, že od doby jeho první žádosti došlo ke změně jeho majetkových poměrů. Z později předložených listin se podává, že dávky jsou žalobci vypláceny ve stejných, popř. vyšších částkách. O nově podané žádosti o osvobození od soudních poplatků tedy soud nerozhodl, přitom vycházel z judikatury Nejvyššího správního soudu, a to zejména z rozsudků ze dne 13. 1.

2011, č.. j. 3 Aps 9/2010 - 70, 7 Afs 91/2006 - 139 ze dne 26. 4. 2007 a č. j. 3 Ads 43/2007 - 150 ze dne 12. 5. 2008.

Městský soud v Praze závěrem uvedl, že žalobce soudní poplatek ve lhůtě určené soudem neuhradil, soud řízení proto podle § 47 písm. c) s. ř. s. s odkazem na ust. § 9 odst. 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále „zákon o soudních poplatcích"), zastavil.

Usnesení Městského soudu v Praze napadl žalobce (dále jen „stěžovatel") kasační stížností. V podání stěžovatel mj. namítl, že soud klade překážky přezkumu původně napadeného rozhodnutí, neboť vychází z toho, že pokud je jednou negativně rozhodnuto o žádosti o osvobození od soudních poplatků, nemůže být již v průběhu soudního řízení o osvobození rozhodnuto jinak. Soud nadále ignoruje čestné prohlášení stěžovatele, u předešlé žádosti nezohlednil listiny u správce soudního poplatku, nověji nepřihlédl k rozhodnutím z dubna a června 2010. Stěžovatel dále upozornil na to, že pokud bylo již o věci rozhodnuto, je podání nutno odmítnout, aniž by se řízení zastavovalo. Věcí rozhodnutou pak právní teorie míní rozhodnutí o věci samé, nikoliv pouze o otázce upravující vedení řízení. Soud posoudil žádost žalobce až po půl roce, aniž by toto rozhodnutí uvedl ve výroku, navíc měl řízení přerušit a vyčkat rozhodnutí předsedy České advokátní komory v záležitosti určení advokáta pro probíhající proces. Odkazy soudu na judikaturu Nejvyššího správního soudu jsou nesprávné, soudy se nadto mají řídit právními předpisy a nikoli vlastní rozhodovací činností.

Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Vyjádření ke kasační stížnosti nebylo žalovaným podáno.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná. Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadené usnesení Městského soudu v Praze v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a uplatněnými stížními důvody. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti. Po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížnost podanou proti usnesení Městského soudu v Praze, kterým jmenovaný soud zastavil řízení o kasační stížnosti pro nezaplacení soudního poplatku, jakkoliv tato opětovně nebyla zpoplatněna, a stěžovatel nebyl zastoupen advokátem, neboť opětovné trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku pro toto řízení, tak i na podmínce povinného zastoupení, by znamenalo další následné řetězení téhož problému, který je předmětem původního řízení, jež z logiky věci není smysluplné a nesvědčí ani hospodárnosti a rychlosti celého řízení. Nutno totiž poznamenat, jak již to učinil zdejší soud ve svém rozsudku ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, dostupném na www.nssoud.cz, že *„z obdobných důvodů, ze kterých v těchto specifických případech nedostatek zpoplatnění nebrání projednání věci samé, nemůže ani nedostatek povinného zastoupení za výše popsaných okolností omezit přístup účastníka k soudu. Přiznané osvobození od soudního poplatku je výchozím předpokladem pro prominutí dalších nákladů řízení. Podle ust. § 35 odst. 8 s. ř. s. může totiž předseda senátu ustanovit navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho*

práv, na návrh zástupce. Stejně tak jako osvobození od soudních poplatků, tak i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků tak vylučuje i právo na bezplatné zastoupení. Podstatou osvobození od soudních poplatků, jakož i oprávnění žádat o ustanovení zástupce na náklady státu, je ochrana účastníka proti negativním dopadům do jeho ústavně zaručených práv, v tomto případě do práva na soudní ochranu a na přístup k soudu". Ostatně tento závěr potvrzuje rovněž rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, dostupný na www.nssoud.cz, podle kterého není nedostatek právního zastoupení podle § 105 odst. 2 s. ř. s. v řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce důvodem pro odmítnutí kasační stížnosti.

O věci samé uvážil Nejvyšší správní soud takto:

Nejvyšší správní soud připomíná, že je-li kasační stížností napadeno usnesení o zastavení řízení, přichází pro stěžovatele v úvahu z povahy věci pouze kasační důvod dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. spočívající v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí Městského soudu v Praze o zastavení řízení. U kasačního důvodu ve smyslu ustanovení § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. tedy Nejvyšší správní soud přezkoumává, zda soud postupoval v souladu se zákonem, když zastavil řízení o podané žalobě či návrhu. Z kasační stížnosti stěžovatele lze vysledovat jeho nesouhlas s postupem Městského soudu v Praze při posuzování splnění podmínky zaplacení soudního poplatku. Zdejší soud proto přezkoumal postup soudu, který v dané věci vedl k zastavení řízení o podaném návrhu.

K námitce nezákonnosti zastavení řízení o žalobě zdejší soud uvádí, že podle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích „*nebyl-li poplatek za řízení splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti zaplacen, soud vyzve poplatníka k jeho zaplacení ve lhůtě, kterou mu určí; po marném uplynutí této lhůty soud řízení zastaví*". Podle odstavce 3 téhož ustanovení „*soud poplatníka ve výzvě poučí o tom, že řízení zastaví, jestliže poplatek nebude ve stanovené lhůtě zaplacen*".

Jak již vyplynulo z rekapitulační části v usnesení Městského soudu v Praze, v průběhu řízení o kasační stížnosti stěžovatel na výzvu soudu k zaplacení soudního poplatku reagoval opětovnou žádostí o osvobození od soudních poplatků.

Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 12. 5. 2009, č. j. 3 Ads 43/2007 - 150, který lze vyhledat na www.nssoud.cz, dovodil, že „*jestliže navrhovatel znovu požádá o ustanovení zástupce poté, co již bylo o jeho předchozí žádosti pravomocně rozhodnuto, je správní soud povinen rozhodnout o této opakované žádosti pouze tehdy, pokud navrhovatel doloží, že od doby rozhodování o jeho předchozí žádosti došlo k podstatné změně skutečností, jež byly pro posouzení jeho předchozí žádosti ve smyslu § 35 odst. 8 a § 36 odst. 3 s. ř. s. rozhodující*". Závěr o možnosti rozhodovat o nové žádosti o ustanovení zástupce jen za uvedené podmínky byl přitom v uvedeném judikátu odůvodněn překážkou věci rozhodnuté, jež se zakládá pravomocným soudním rozhodnutím o neustanovení zástupce, jakož i tím, že v případě povinnosti soudu rozhodovat o opakovaných žádostech vždy znovu by byla vyloučena možnost rozhodnout o věci samé. Vzhledem k povaze věci se tyto úvahy vztahují i na žádost o osvobození od soudního poplatku.

V rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2009, č. j. 3 Ads 43/2007 - 150, se však dále uvádí, že *„jiná by byla situace v případě, pokud by stěžovatel doložil podstatnou změnu skutečností, jež byly z hlediska posouzení jeho první žádosti a tudíž i z hlediska zákonných podmínek pro ustanovení zástupce rozhodující, v takovém případě by překážka věci rozhodnuté založena nebyla, soud by měl povinnost o takové nové žádosti rozhodnout a v případě, že by jí nevyhověl, měl by povinnost vyčkat, zda bude proti jeho rozhodnutí o žádosti stěžovatele podána kasační stížnost a v případě jejího podání vyčkat rovněž rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o takové kasační stížnosti"*.

Tato situace nastala i v projednávané věci. Rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 8. 7. 2009 o zamítnutí žádosti stěžovatele o osvobození od soudního poplatku bylo totiž vystaveno pouze na skutečnosti, že stěžovatel sice splnil své břemeno tvrzení, avšak naproti tomu neunesl své břemeno důkazní. Ačkoliv stěžovatel sám připustil existenci určitého příjmu (pobírání dávek pomoci v hmotné nouzi), tyto tvrzené skutečnosti dostatečně neprokázal, čímž zamezil soudu učinit kvalifikovanou úvahu o jeho finanční situaci.

Soud seznal, že pokud stěžovatel spatřoval nedostatek svých prostředků, pro který nemůže soudní poplatek uhradit, v tom, že pobíral dávky v hmotné nouzi a neměl pro svůj zdravotní handicap žádný příjem, bylo z jeho strany nezbytné doložit příslušné přílohy, kterými jsou zejména rozhodnutí o přiznání dávek z hmotného a sociálního zabezpečení. Právě ty byly v případě stěžovatele zřejmě aktuální. Za dané situace nebylo možné určit, jaká blíže nespecifikovaná listina (dle stěžovatele volně vložená ve spisu) se k prokázání jeho tvrzení o rozhodnutí o přiznání dávek z hmotného a sociálního zabezpečení vztahovala. Soud tak nemohl presumovat finanční potíže stěžovatele, stejně jako existenci dluhů, byť by jinak tyto okolnosti mohly objektivně naplňovat podmínky k úplnému nebo částečnému osvobození od soudních poplatků. Jinými slovy, soud tak v tomto případě ani nepřistoupil k meritornímu posouzení, zda poměry na straně stěžovatele odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Pro stěžovatele bylo toto nepříznivé rozhodnutí nutno chápat jako procesní sankci reagující na jeho nedostatečné prokázání tvrzených skutečností.

K nyní posuzované žádosti o osvobození od soudních poplatků však již měl soud k dispozici zcela aktuální rozhodnutí o přiznání dávek pomoci v hmotné nouzi, stěžovatel veden předchozím negativním rozhodnutím splnil k prokázání příjmu ze systému sociální ochrany to, co mu bylo předchozím rozhodnutím soudu vytčeno jako nedostatek žádosti.

Za toho stavu se však Městský soud v Praze nemohl dobrat k závěru, že žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků vycházela ze stejných skutkových okolností jako žádost, o které bylo již rozhodnuto bez meritorního úsudku. V době předchozího posouzení žádosti soud aktuálními správními rozhodnutími orgánu pomoci v hmotné nouzi vůbec nedisponoval, a proto kontumačně rozhodl o zamítnutí žádosti stěžovatele. Na totožnost skutečností, jež byly rozhodující pro posouzení prvé žádosti a přítomných u žádosti druhé, však nelze za tohoto stavu usuzovat.

Nebylo tedy na místě vyslovit závěry, že by nosné důvody pro zamítnutí první žádosti byly totožné jako u žádosti první, když se jakýkoliv meritorní náhled na hodnocení majetkových poměrů stěžovatele ani implicitně v prvním rozhodnutí o neosvobození od soudních poplatků nenacházel, přičemž nelze přehlédnout, že druhá

žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků by k takovému posouzení byla způsobilá.

Nejvyšší správní soud proto z uvedených důvodů zrušil napadené usnesení Městského soudu v Praze (§ 103 odst. 1 písm. d/ s. ř. s.), a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

V dalším řízení bude na Městském soudu v Praze, aby se znovu zabýval všemi skutečnostmi a námitkami stěžovatele vyslovenými v žádosti o osvobození od soudních poplatků, ve smyslu odůvodnění tohoto rozsudku znovu zaslal stěžovateli k vyplnění vzor 060 o. s. ř., vyzval stěžovatele k aktualizaci příspěvku na živobytí, doplatku na bydlení, případně jiné dávky, porovnal na jedné straně majetkové poměry stěžovatele, na druhé straně pak výši soudního poplatku se zřetelem na případné další náklady spojené s předmětným řízením před soudem, a podle výsledku a vyhodnocení zjištěných skutečností vydal rozhodnutí, které bude odpovídat zákonu.

Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu, a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je tento soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

V novém rozhodnutí Městský soud v Praze rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 5. srpna 2011

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu